

Podplukovník Ing. Luděk H o d b o d'

ZABEZPEČOVACÍ PÁSMO

V současné době se výrazně změnily podmínky, za nichž Čs. armáda musí zabezpečovat obranu státního území. Nedílnou součástí uspořádání obrany státního území je i vytváření zabezpečovacího pásma (ZP) na státní hranici. Podle mého názoru by mělo dojít k přehodnocení některých současných názorů na vytváření ZP v souladu s potřebami i možnostmi armády. Chtěl bych proto přispět k řešení tohoto problému několika myšlenkami a návrhy.

Zabezpečovací pásmo se může připravovat při přechodu do obrany mimo dotyk s protivníkem před předním okrajem obranného pásma divize prvního sledu. V závislosti na jeho hloubce, která může dosahovat 20 až 40 km, může zahrnovat několik postavení (obránných rájónů, opěrných bodů) a systém ženijních zátarasů, členěných do hloubky především na možných směrech postupu protivníka.

Zabezpečovací pásmo obvykle brání **předsunutě odřady** (odřady) v síle zesílených praporů jak motostřeleckých, tak i tankových, někdy i pluku, vyčleněných z druhého sledu divize, zpravidla ze samostatných rotních a četových opěrných bodů (někdy i praporek rájónů), přehrazujících nejdůležitější směry a výhodné úseky terénu. Předsunutému odřadu (odřadům) velí velitel divize; **cílem** jejich činnosti je **zdržet útok** protivníka, donutit ho rozvinout se, aby útočil pro něj v nevýhodném směru, způsobit mu ztráty, **získat čas** potřebný k přípravě obrany.

Zhruba tolik uvádí k této problematice Všeob-Ř-1 v čl. 343. Současný Bojový řád už ale neřeší např. zvláštnosti při vytváření zabezpečovacího pásma na státní hranici, jde o jeho hloubku i směry, na nichž by mělo být zřizováno. Podle současných, ve vojenském tisku v minulých letech, zveřejňovaných názorů je zabezpečovací pásmo v dnešní době (v určitém rozporu s ustanoveními Bojového řádu) vytvářeno **mimo** předpokládané hlavní směry možného útoku protivníka a s podstatně menší hloubkou (5 až 10, popř. 15 km). **Osobně s těmito odlišnostmi ve vytváření ZP na státní hranici, zejména pak s jeho zřizováním mimo předpokládané směry útoku protivníka nesouhlasím, protože takto chápané zabezpečovací pásmo nemůže splnit svůj základní cíl - tj. zdržet útok protivníka a získat čas pro budování obrany.**

Vzhledem k výrazné změně situací i úloze Čs. armády (mám na mysli především snížení počtů vojsk, probíhající změně rozmístění a nutnost zajistit obranu státu pouze vlastními silami a prostředky) při zabezpečování obrany území státu je, podle mého názoru, nutné tyto dosud platné názory na vytváření ZP na státní hranici přehodnotit. **Osobně se domnívám, že rozhodujícím faktorem, majícím vliv na řešení tohoto problému a který by měl být brán především v úvahu, je možný způsob zahájení případného vojenského konfliktu.** Přes změny, ke kterým v nedávné době v Evropě došlo, totiž asi nelze vyloučit ani jednu ze dvou základních možností zahájení války, a to:

- **po určitém, byť třeba omezeném období** příprav, kdy bude možné uskutečnit potřebná opatření, především zaujmout hlavní pásmo obrany,

- **nečekaně**, s překvapením nebo po velmi krátkém období příprav, neumožňujícím napadené straně uskutečnit potřebná opatření, zejména zmobilizování záloh a **včasně** zaujetí obrany na státní hranici.

Jsem přesvědčen o tom, že nelze s čistým svědomím jednoznačně vyloučit ani jednu z uvedených variant, v takovém případě je naší povinností být připraveni především na tu horší.

Současně bychom měli dokázat překonat názor a požadavek, že je nutné bránit státní území všemi silami a prostředky bezprostředně za státní hranicí, tzn. nedat protivníkovi "ani píď země". V současných podmínkách omezených počtů vlastních sil a prostředků má podle mého názoru přednost požadavek **zachování bojeschopnosti** bránících se vojsk (vzhledem k velmi omezeným možnostem uhradit případné ztráty osob i bojové techniky) i za cenu možné dočasné ztráty části území před jeho bráněním "za každou cenu" a co nejbližší státní hranici.

Zásadou, která by proto měla platit pro obě varianty zahájení konfliktu stejně, by tedy mělo být **vytváření zabezpečovacího pásma** nejen na vedlejších, ale především na předpokládaných **hlavních** směrech možného útoku protivníka. Přitom **jeho hloubka** by mohla být různá nejen v závislosti na charakteru terénu, významu a nebezpečí toho kterého směru, ale i na způsobu vzniku konfliktu (při překvapivém napadení **větší**, vzhledem k potřebě získat více času pro zmobilizování a přísun záloh i zaujetí i budování obrany v hloubce, po období příprav **menší** vzhledem k možnosti včas zaujmout a zahájit budování obrany hlavními silami).

Takové řešení uvedeného problému (tj. vytváření zabezpečovacího pásma i na hlavním směru možného úderu protivníka) **má kromě jedné zjevné slabé stránky** (kterou je předem předpokládaná ztráta určité části území v zabezpečovacím pásmu, bráněném při značné převaze protivníka pouze omezenými silami předsunutých odřadů) **mnoho výrazných výhod, které tento nedostatek podle mého názoru převyšují. Patří mezi ně především:**

- Možnost získání času potřebného pro zaujetí a budování hlavního pásma obrany (činností připravených a vycvičených předsunutých odřadů - PO, dovedně využívajících znalostí terénu, mj. k zřizování léček a zátarasů, uskutečňování překvapivých úderů na pronikajícího protivníka apod.).

- Ztížení průzkumu hlavního pásma obrany radiotechnickými prostředky protivníka z jeho území (především v případě jeho zaujetí po období příprav, ještě před zahájením případného konfliktu), tím i snížení přesnosti, účinnosti palebného ničení vlastních sil a prostředků protivníkem po zahájení konfliktu, zejména bude-li se hloubka zabezpečovacího pásma blížit dále účinného dostřelu značné části dělostřelectva protivníka.

- Možnost určitého zkrácení délky předního okraje hlavního pásma obrany a tím i možnost určité úspory sil, prostředků nebo zúžení obranných pásem divizí prvního sledu, především na nebezpečných směrech, přičemž toto zkrácení bude tím výraznější, čím větší bude hloubka zabezpečovacího pásma na státní hranici.

- Možnost způsobení výrazných ztrát předsunutým i hlavním silám protivníka při jejich překonávání zabezpečovacího pásma; to ovšem výrazně závisí **na připravenosti a vycvičenosti** příslušníků vyčleněných jednotek, popř. útvarů (PO) k plnění bojových úkolů samostatně, třeba i malými jednotkami nebo skupinami vojáků. Tyto odřady (jednotky) musí toto uskutečňovat s výrazným úsilím o dosažení překvapení protivníka využitím všech možností daných charakterem terénu, jeho znalostí, vytypováním a vyhodnocením předem, případně i rekognoskací prostorů a směrů vhodných pro zřizování léček, zátarasů, ničení objektů ap., tj. důsledným **využitím znalosti** vlastního přihraničního prostoru.

Z tohoto hlediska má značný význam i připravenost vyčleněných a předem určených jednotek k plnění úkolů v zabezpečovacím pásmu. Činnost praporu jako PO v zabezpečovacím pásmu je rozembrána ve Všeob-R-2, čl. 204 až 206. O tom, že zde uvedené zásady a jejich odlišnost od vedení "klasické" obrany jsou asi poměrně málo známy, a proto asi do určité míry podceňovány, svědčí do určité míry i to, že např. ve Vševojsk-7-2 není činnost praporu jako PO v zabezpečovacím pásmu uvedena ani v tematice výcviku stupně

prapor, ani jako možné téma praporečnického taktického cvičení. Z těchto důvodů není ani ve výcviku vojsk, až na výjimky, procvičována.

Proto považují za nutné z výše uvedených ustanovení Všeob-Ř-2 k této možné činnosti praporu připomenout a zdůraznit, že:

● **prapor, jako PO v zabezpečovacím pásmu**, vede boj zpravidla na několika postaveních, přičemž postupně odchází z jednoho postavení na další, široce využívá zátarasy, zřizuje léčky, připravuje k ničení mosty i další objekty;

● **při organizaci obrany v zabezpečovacím pásmu** velitel praporu (kromě obvyklých otázek organizace boje) určuje:

- způsob činnosti praporu na každém postavení a při odchodu z něj,
- místa zřízení ženijních zátarasů a místa ničení na pravděpodobných směrech postupu protivníka,

- možné směry manévru palbou a jednotkami,
- místa léček,
- úkoly bojové průzkumné hlídce.

Při organizování palebného systému je velitel praporu povinen předem určit:

- nejpravděpodobnější směry postupu protivníka ke každému postavení,
- možnosti jeho ničení na maximální dostřel organických, přidělených a podpůrných prostředků při jeho přibližování k opěrným bodům jednotek, před jejich čely, v mezerách mezi nimi a na odkrytých bocích,

- **krytí jednotek** palbou dělostřelectva před úderem protivníka, který je v převaze, **při jejich vyvádění** k zaujetí obrany na dalším postavení.

Postupující protivník se ničí palbou organického a přiděleného (podporujícího) dělostřelectva, jiných prostředků již co nejdále. Při jeho přibližování musí prapor (rota) **zdržovat** jeho útok, způsobit mu ztráty, **odrazit ztěž předsunutých jednotek**, přinutit protivníka k rozvinutí do bojové sestavy a k útoku na takovém směru, který je pro něho nevýhodný.

Velitel praporu je v této situaci **povinen zabezpečit včasné a organizované vyvedení jednotek** z úderu protivníka, který je v převaze, zaujmout jimi obranu **na dalším postavení** (současně je ale nutné dodržovat požadavek, že ze zaujatého postavení prapor odchází **se souhlasem** velitele, který předsunutý odřad vyslal). **Odchod jednotek** se zahajuje na povel (signál) velitele praporu (roty) a zabezpečuje palbou dělostřelectva, zátarasy a rovněž činností tanků a BVP **z léček**. **Dovedným manévrem** palbou, jednotkami, využitím zátarasů, ničením objektů, použitím dýmu a aerosolu musí velitel praporu (roty) dosáhnout toho, že se protivník **z chodu** nezmocní dalšího postavení.

Z těchto zásad je zřejmý **rozdí**l v činnosti praporu při zaujímání obrany v rámci obranného úseku pluku a při v podstatě **samostatné** činnosti při plnění úkolu předsunutého odřadu v zabezpečovacím pásmu. Navíc, vzhledem k probíhajícímu snižování počtů ČSA i vševojskových útvarů při probíhajícímu přetváření a přemísťování svazků a současném přehodnocování způsobů zabezpečení obrany státu je, podle mého názoru, nutné počítat s tím, že v případě jakéhokoli konfliktu na kterémkoli směru, zejména dojde-li k jeho rozpoutání náhle (což je sice málo pravděpodobné, ale zcela vyloučit to podle mého názoru také nelze), bude nutné současnými omezenými silami získat čas pro tvorbu a přísun záloh na ohrožený směr. Domnívám se, že jedním z možných způsobů řešení takové, pro vlastní vojska nevýhodné a nebezpečné situace, je právě využití činnosti praporů pluků prvních sledů jako předsunutých odřadů v zabezpečovacím pásmu **k získání času** potřebného pro uskutečnění nezbytných opatření a přípravu obrany v hloubce.

K tomu, aby byly tyto vyčleněné síly a prostředky schopny uvedené úkoly v případě potřeby splnit, je nutné je k tomu připravit. Proto myslím, že je třeba upravit jak způsoby a obsah přípravy velitelů těchto jednotek (tj. především velitelů rot a praporů prvních sledů pluků), tak i obsah přípravy (témata výcviku) jednotek samotných. **Protože jsem své návrhy v této oblasti již uvedl v článku Nové pohledy na přípravu velitelů a vojsk** (zveřejněném

v Bojové přípravě č. 2/1991, **bohužel bez přílohy uvádějící i návrh možných témat taktické přípravy vševojskových jednotek**, dosud neprocvičovaných - např. četa v léčce, v bojovém zajištění, rota na předsunutém postavení, prapor jako PO v zabezpečovacím pásmu, na předsunutém postavení atd.), chci pouze připomenout z uvedených myšlenek ty nejdůležitější:

- Ve větší míře než dosud připravovat velitele jednotek především na řízení činnosti vojsk při boji, přičemž vytvářet skutečně složité situace odpovídající charakteru soudobého boje. Nejúčelnější metodou je podle mého názoru **velitelské cvičení**, přičemž je ale nutné promyslet způsob rozehrávání složitých situací cvičícím tak, aby se blížily co nejvíce možné skutečné situaci (včetně působení času).

- Přípravu velitelů uskutečňovat rozdílně, tj. s přihlédnutím k plánovaným (předpokládaným) bojovým úkolům jednotek a útvarů v závislosti na jejich rozmístění i předurčení. Podobně lze provádět i přípravu jednotek počínajíc družstvem a konče praporem: K tomu bude nezbytné zpracovat Programy bojové přípravy jednotek tak, aby obsahovaly všechna potřebná témata pro výcvik, z nichž by pak velitel útvaru stanovoval která, jakými jednotkami v závislosti na jejich předurčení, etapě výcviku, úrovni připravenosti i schopnostech jejich velitelů, procvičit.

